

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 1 22. årgang 2007

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 1 22. årgang 2007

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Tryk: Nofoprint, Helsingør

ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsøe eller indbetaling på
Gironr. 704-4607
Pris: 125 kr, 75 kr pensionister og studerende

www.lfhk.dk

© Copyright
Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune

Indhold

SLOTSKROEN	3
af EVA HOLM-NIELSEN	
BARN I THORSVANG I 1950'ERNE	7
af YRSA NIELSEN	
GENERALFORSAMLINGEN 2007	17
BOGNYT	18
af ASGER BERG	

Forside: Heegaards Gæstgiveri 1912. Udsnit. Foto: Kr. Hude/
Nationalmuseet.

Lokalhistorisk Forening støttes af:

Danske Bank - Det Nationalhistoriske Museum på Fredriksborg -
Statsautoriseret Revisionsaktieselskab Ernst & Young - Dines Jør-
gensen. Rådgivende ingeniører - Hillerød Bibliotek - Hillerød Borger-
stiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening - Hillerød Kom-
mune - Lokalbanken - Nykredit - Ristorante La Perla - Ullerød Brugs-
forening

BESTYRELSEN

Formand:

Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
asger.berg@ofir.dk

Næstformand og kasserer:

Inge Elsøe
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 4586 6676
elsoe@get2net.dk

Sekretær:

Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
emhn@ofir.dk

Henrik Selsøe Sørensen

Bondehavevej 11
2880 Bagsværd
Tlf.: 4498 9220
selsoe@yahoo.com

Mona Petersen
Grønneager 21
3400 Hillerød
Tlf.: 4826 3365

Ivar Berg-Sørensen

Køgemestervej 5
3400 Hillerød
4824 5131

ibsorensen@mail.tele.dk

LOKALHISTORISK ARKIV

Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 4820 1915

Arkivet har åbent

Tirsdag 14-19

Torsdag 11-16

1. lørdag i måneden 10.30-13

SLOTSKROEN

SLOTSKROEN kan som udskænkingssted føre sin historie godt 200 år tilbage. Men trods sin alder, sit navn og beliggenheden i Slotsgade 67 med Frederiksborg Slot som genbo må kroen ikke forveksles med den oprindelige slotskro, Frederik 2.s kro på Posen, som eksisterede fra 1560 til 1732, hvor den mistede sin status som kongelig privilegeret kro.

På grunden ved Lille Slotssø bred lå på Christian 4.s tid den kongelige slagtergård, men omkring 1725 blev ejendommen fribolig for slottets klokkestiller og urmager Christian Christensen (†1741), som blev efterfulgt af Peter Hendrichsen (†1798), og den blev derfor i folkesmunde kaldt Urmagergården.

EJENDOMMEN BLIVER KRO

Gården hørte under Rentekammeret, men blev i 1794 udbudt til salg ved en offentlig auktion, og det blev så indledningen til en helt ny æra, da køberen, August Diderich Schrøder, tidligere kammertjener hos amtmand Heinrich von Levetzow, lod gården indrette til kro. Schrøder døde imidlertid i 1798, og da hans enke ikke havde råd til

at overtage ejendommen, blev den bortauktioneret til Jørgen Schacht.

TRE DYNASTIER

I 1802 solgte Jørgen Schacht til brygger og brændevinsbrænder Mogens Petersen, som skabte en blomstrende forretning, som i 1840 gik i arv til nevøen, den navnkundige Andreas Petersen, som da havde arbejdet for onklen i over 25 år.

Andreas Petersen giftede sig året efter med Vilhelmine Christence Benthien, og deres ældste søn Theodor Petersen, som blev født i 1842, skrev senere om livet i gæst-givergården set gennem barneøjne.¹

Hillerød var dengang en temmelig stille by, men var fra 1848 selvfølgelig præget af, at Frederik 7. og grevinde Danner havde residens på slottet. Livgarden og dens officerer lavede op i gaderne og hos de borgere, hvor de blev indkvarteret, og i gæstgivergården vekslede den daglige trummerum med torve- og markedsdage. Så kunne det undertiden gå ret voldsomt til foran Andreas Petersens ejendom, fortæller kilderne. Fx kom to naboer fra Harløse op at slås, og det endte med, den ene fik bidt et stykke af næsen, som efter

Af
EVA HOJLM-
NIELSEN

sigende blev spist af skovfogedens hund. Ved en anden lejlighed fik en karl revet et øre af, som han samlede op fra jorden og løb til doktoren med for at få det syet på igen. Men da doktor Ewertsen så øret, sagde han forarget: »Dit Svin, du har jo traadt paa det, det kan jeg ikke sy paa, herut med dig!«²

Andreas Petersen døde i 1854, og gården blev - efter at have været i slægtens eje i 52 år - solgt til købmand Andreas Heegaard fra Slangerup, som bortforpagtede stedet indtil 1870, hvor han flyttede til byen.

Gæstgiveriet var fortsat en indbringende forretning. Turismen var tiltagende efter jernbanens indvielse i 1864, og åbningen af Frederiksborgmuseet i 1882 medførte stadig flere tilrejsende, så efterhånden udviklede det sig til at være en restaurationsvirksomhed, ligesom der blev åbnet for sommerpensionærer. Blandt de kendtere sås digteren Sophus Schandorph og generalinde v. Holten, datter af byfoged Niels Peter Arboe og enke efter C.F. v. Holten, som havde været chef for Frederik 7.s adjutantstab og huskes for sine morsomme, men skamløse erindringer fra hoffet.³

Gæstgivergården var i Heegaard-familiens eje i 58 år, for da Andreas Heegaard i 1894 døde, videreførte sønnen Valdemar Heegaard driften sammen med søstrene Hedvig og Albertine Heegaard. Først da Niels Peter Nielsen overtog ejendommen i 1912, fik den navnet SLOTSKROEN. Han

solgte den i 1925 til Lauritz Peter Hansen, i hvis slægt den forblev i de næste 65 år.

Lauritz Peter Hansen døde i 1937, men hans enke Anne Marie Hansen tog over sammen med datteren Carla, som efterfulgte sin mor i 1950. Hendes søn, Mogens Rasmussen, gik ind i firmaet i 1966, men først i 1972 fandt der et egentligt generationsskifte sted. Sammen med sin kone Rita Rasmussen drev Mogens Rasmussen kroen indtil 1. september 1990, hvor den blev solgt til et konsortium af seks nordsjællandske forretningsfolk.

NYE TIDER

De senere år har været noget turbulente med skiftende ejere og bortforpagtninger i kortere eller længere tid.

I marts 2006 overtog ejerkredsen bag Hotel Hillerød Slotskroen. Drømmen om at indrette kroen til luksushotel med op til 80 værelser og tilbagevenden til udeservering i Søhaven - den lille halvø, som ligger over for kroen ved Lille Slotssø - brast, da Hillerød Kommune i 2007 blankt afslog ansøgningen om at rive kroen ned for at bygge nyt. Kommunen henviste bl.a. til den betydning, som Slotskroen igennem tiden har haft for byen.

Slotskroen er en del af Hillerøds historie og er noget af det sidste, der er tilbage af det gamle Hille-

rød. Og selvom de nuværende bygninger ikke er fra Christian 4.s tid, men er fra begyndelsen af 1800-tallet, er der efterhånden ikke mange huse i byen, der kan føre deres historie så langt tilbage.

Slotskroen er et hus med sjæl, og mange historier - også dramatiske - er knyttet til stedet. Man mærker historiens vingesus i de stemningsfulde omgivelser, der først og fremmest rummer historien om slægters liv gennem mere end 200 år. Men det er også her, den københavnske guldaldermaler FATTIGHOLM i 1852-53 stod på I. salen og malede udsigten mod slottet,⁴ og det var her, Andreas Heegaards samlede sine politikervenner, venstrefolkene

C. Berg, Alberti, Balthasar Christensen og Hørup, hvis møder resulterede i stiftelsen af Frederiksborg Amts Avis den 29. juli 1874. Og kroen spillede en central rolle, da en hestevogn om morgenen den 3. november 1889 forulykkede og tre søstre druknede i Lille Slotssø.⁵

For mange af byens borgere har Slotskroen desuden gennem generationer været rammen om familiefester og sammenkomster, og også for Hillerøds foreningsliv har Slotskroen været et naturligt samlingssted, hvilket fx Fugleskydningsselskabets skydeskiver vidner om.

I 2002 fik Slotskroen stor medieomtale i forbindelse med tv-programmet »Åndernes magt« på TV2.⁶ Her

A. Heegaards Café og Restauration 1912. Valdemar Heegaard ses med bowlerbat i forgrunden. I døren Hedvig og Albertine Heegaard. Til højre Carl Jensens Damp & Maskinsnedkeri. Udlejningen til forskellige håndværksvirksomheder ophørte i 1965.

Foto: Kr. Hude/Nationalmuseet.

forlød det, at stedet var besøgt af spøgelser, som skræmte de ansatte. En professionel clairvoyant fra London fandt ud af, at en tidligere beboer fra midten af 1700-tallet bl.a. var fortørnet over de store forandringer, der var undergået kroen siden 1990, hvor den blev totalt ombygget. Et forsøg på at uddrive denne ånd lykkedes ifølge de ansatte kun delvis, idet det forlyder, at der stadig huserer et spøgelse på førstesalen i kroens østligste del.

Fra 1. juli 2007 får Slotskroen så igen ny ejer. Jysk Erhvervssejendom A/S ved Peter Gram-Niel-

sen er indstillet på at fortsætte krodriften, men vil - i et forsøg på at bringe kroen tilbage til fordums storhed - arbejde på, at den bliver udbygget og indrettet, så den matcher et moderne hotel.

Den stilrene bygning med den hvide facade ud imod Lille Slotssø og med det smukke røde tegltag er - trods ombygningerne igennem tiden - ikke blot bevaringsværdig, men også en umistelig del af komplekset omkring Frederiksborg Slot. Derfor bør yderligere om- eller tilbygninger ske med den allerstørste respekt for denne historiske perle.

FREDERIKSBORG AMTS AVIS 5.1. 1969, 30.12. 1994, 25.8. 2004, 10.1., 25.3., 26.7. og 23.8. 2006, 20.1, 30.1. og 2.5. 2007 samt BERLINGSKE TIDENDE 5.5. 1990 og 12.4. 1991.

¹ Eva Holm-Nielsen, ed., FRA DEN GAMLE GÆSTGIVERGÅRD. Theodor Petersens barndomsindringer fra 1850'ernes Hillerød. Hillerød 1998.

² Ibid., s. 50 note 55.

³ Poul Henrik Heegaard, »Købmand Andreas Heegaard i Slangerup«, FRA FREDERIKSBORG AMT, 1946, s. 63ff. - Holtens erindringer blev udgivet posthumt i 1899.

⁴ Eva Holm-Nielsen, »Om maleren Fattig-Holm og hans billeder fra Hillerød«, FOLK OG MINDER 2001, s. 48f.

⁵ FREDERIKSBORG AMTS Avis 6.3. 1955.

⁶ »Åndernes Magt«, red. Jes Schrøder og Annette Fich Mortensen, Angel Film 2002.

BARN I THORSVANG I 1950'ERNE

Yrsa Nielsen, som med rette kan kalde sig »en rigtig Nyhusepige«, fortæller om at være barn i Thorsvang i 1950'erne, i en tid, da alle kendte alle og fulgte med i hinandens liv

Jeg er født den 23. februar 1944. Mine forældre hedder Kristine og Christian Rasmus Nielsen. Jeg har to brødre, en storebror Paul Verner, født 1939, og så en lillebror Kaj, født 1947. Min mor var vaske- og rengøringskone, og min far var arbejdsmand og gik tit arbejdsløs. Men omkring 1955 kom han på stålvalseværket i Frederiksværk, og så var det af sted på cykel hver dag, frem og tilbage, hvis han ikke kunne køre med en af lastbilerne, der også skulle derop.

Jeg var 6 år, da vi kom til Thorsvang, som var noget helt for sig selv. Det var et dejligt sted med mange børn og unge. Thorsvang gik gennem Tirsdagsskoven, men lige før skoven lå Baldersvej til venstre ved købmanden og Frejasvej til højre, og lidt nede ad Frejasvej til venstre lå Odinsvej. I Thorsvang var der dengang 18 huse med en gadelampe på hjørnet af Frejasvej og Thorsvang.

FREJASVEJ

Vi flyttede til Frejasvej 3, som lå lige op ad Tirsdagsskoven. Vi kom

fra Grønnegade 15, hvor vi havde boet på 1. sal, medens Georg Larsen, der var kendt som klovnen LARNO, boede i stueetagen. Han havde en stang, som der sad en masse hvide duer på. Det syntes jeg så så flot ud.

Lejligheden på Frejasvej var større, end den vi kom fra, med gang, sovekammer og to stuer. Far fik lov til at låne en skubvogn af en mand han kendte. Han hed Christiansen og blev kaldt DEN GÅENDE VOGNMAND. Han var farfar til en god veninde, som jeg fik, da vi flyttede til Thorsvang. Hun hed Jette Christiansen. Vi havde ikke mange ting. Vi havde hver en seng, og så var der et spisebord, seks stole, en divan, mors sybord og et dækketøjskab. På gulvet blev der lagt et linoleumstæppe. Radio havde vi ikke altid, og avis holdt mor og far heller ikke, for der var ikke råd til noget unødvendigt. Den nye husleje var 52 kr. om måneden, og det fik far dårligt nok pr. uge, når han gik arbejdsløs.

I huset boede der to familier i stueetagen og to på første sal. Der var das i gården, to familier om

Af

YRSA NIELSEN

Gården til Frejasvej 3 med tørresnore. I baggrunden min mor. Til venstre udhuset med vaskebus og das.

hvert, medens vaskehuset var fælles for alle fire familier. Vi boede i stuen til venstre, og til højre boede Otto og Annette Rasmussen. Deres mor arbejdede på sygehuset, og deres far var forvalter på Skansegården. Det var ikke altid nemt, for nogle af de lemmer, der boede på Skansegården, kom af og til godt fulde ud til ham og stod og råbte, så han måtte smide dem ud af vores gård.

Oven på os boede bager Andersen, som arbejdede i Fællesbageriet i Slangstrupsgade og hans kone Hed-

vig, som gjorde rent på det gamle alderdomshjem i Grønnegade. De havde tre voksne, hjemmeboende børn, Bent, Arne og Gurli. Arne var i lære på Nordsjællands Venstreblad, og jeg arvede senere en af deres bladruiter.

Da jeg var lille, troede jeg, at de måtte være rige, for de havde råd til at rejse til Norge. Dengang Andersens skulle holde sølvbryllup, lånte de hele vores lejlighed, og der blev sat borde op tværs gennem begge stuer. Om morgenen blev der

sunget og spillet. Det havde jeg aldrig oplevet før. Hvor vi har sovet, ved jeg ikke, for inde i soveværelset var alle vores senge fyldt op med det, der til daglig var i stuerne. Mor hjalp til, så vi fik fin mad.

Frejasvej 1 og 3 hørte sammen med Odinsvej 3, idet de havde fælles gård. Husene var hvide med rødt tag. Frejasvej 1 havde tre lejligheder, medens Frejasvej 3 og Odinsvej 3 havde fire. Det var hr. Poulsen, der ejede husene. Selv boede han Frejasvej 1 i hele den underste etage. Han var også vicevært og gik med brun kittel, men min far sagde, at han ikke havde lært at bruge en kost eller skovl, så om vinteren gjorde min far de små stier rene, som førte ud til dasset. Ovenpå hr. Poulsen boede banearbejder Christensen og frue med Kjeld og Linda.

På den anden side af Frejasvej var der kun et hus helt nede ved mosen. Der boede slagter Nielsen, fra slagter Vilhelm Juul i Frederiksværksgade. Deres datter, Lone, var lidt yngre end mig.

THORSVANG

På hjørnet af Thorsvang og Baldersvej lå købmanden. Bag forretningen boede de to købmænd, søstrene Anna og Hansine Poulsen, og ovenpå havde Laurits og Marie Frederiksen en lejlighed. De havde to drenge der hed Kai og Torben. Der kom jeg meget og spillede kort. Det var så hyggeligt.

På samme side af vejen boede postbud Larsen, som aldrig hed andet, fordi han gik med post. Ham og hans kone var ældre mennesker, som ikke blandede sig så meget med os andre. På den anden side af Thorsvang boede der en ældre dame og hendes voksne søn. De hed Frederiksen og var i familie med Frederiksen ovenpå købmanden.

Deres nabo var familien Jensen, som lejede lejligheden på 1. sal ud til Hjalmar og Lydia Hansen, som havde to børn, Lis og Ole. I baghuset boede nogle af Jens Jensens mange sønner, der alle havde et navn der begyndte med E: Ejnar, Erik, Egon osv.

I huset ved siden af boede Jens Jensens søn Erling og hans kone Else og deres mange børn, og i det sidste hus fru Pedersen, som sammen med datteren havde hele stueetagen. Ovenpå i en lille toværelses boede familien Olsen. De havde fem eller seks børn, men flyttede efter nogle år til Løngangsgade i noget, der lignede en ældgammel gård. Den brændte helt ned for dem, men da var der mange, der samlede ind til familien.

Resten af Thorsvang var ubeboet helt ned til jernbaneskinneerne, hvor lokalbanens tog gik til Frederiksværk. Det eneste ved området, vi ikke kunne lide, det var CARL MORTEN. Han var spritter, og nogle gange råbte drengene efter ham. Han boede under nogle blikplader og gamle tæpper og klude, og han

drak sprit i sodavand. På den anden side af banelinien boede HUNDEMANDEN. Han havde mange hunde og boede i et gammelt skur, men han fik altid lov at være i fred.

ODINSVEJ

I Odinsvej 2 boede fru Stine og mælleren. Det var et meget gæstfrit hjem. De var de første, der havde tv, og det kom alle i Thorsvang til gode. Vi unger så »Andy Pandys«, og ved Ungarnsindsamlingen i 1956 medbragte de voksne stole, og vi unger sad på gulvet. De havde

*Paul Verner
på cykel på
Baldersvej.*

*Til højre
Thorsvang
med købmands-
forretningen.*

*Til venstre
Tirsdagsskoven.
Ca. 1950.*

også telefon, så den kunne min mor låne. Det kostede 10 øre. Fru Stine gik altid med lang nederdel og sjal, som hun brugte til at samle det kvas i, som hun hentede i skoven. Hun havde også flere af sine voksne sønner boende hjemme. De havde alle et navn, der endte på -y: Emry, Henry, Arly, Rudy, Harry, Charly og Tonny. Den sidstnævnte var friheds-

kæmper, og det er ham, der har givet navn til Murer-Tønnys Stræde.

Familierne i nr. 3 var der ingen, der var på fornavn med. De var ligesom finere end os fra Frejasvej 1 og 3. Som nævnt hang gårdene sammen, men deres gård måtte vi ikke bare løbe igennem eller lege i. Her boede hr. og fru Jensen. Han var forvalter på Nordsten. Der var en pige, der hed Kirsten, og så Grethe, som var meget ældre. Ved siden af boede Bent og Edith Andersen med Lise, Jens Erik og Susanne. På første sal boede teglbrænder Heldt med sin kone og deres voksne børn, og ved siden af Oluf Larsen, som efter eget udsagn skaffede lys i hele Hille-rød, og frue. De havde en stor pige ved navn Anni.

Frode Sørensen, som gik i uniform og kørte tog på en af privatbanerne, boede i nr. 4 i stueetagen med sin kone og deres to børn. Jeg kan ikke huske deres navne, for de kom ikke »på hjørnet«, der, hvor Thorsvangs veje krydsede hinanden, og som var tilholdssted for kvarterets børn og unge. Min veninde Jette boede ovenpå i en lille lejlighed med sine forældre, Peter og Lilly Christiansen, og sine tre søskende, Lis, som blev kaldt Putte, Kurt og Karin. Moderen var hjemmegående, og faderen kørte lastbil for Lewinskys tømmerhandel, så der kunne Jette og jeg nogle gange få en tur op til Pøleåen ved Engvejen. Så skulle vi gå hjem, men det

gjorde ikke noget, for det var ikke så tit, vi fik en tur i bil. Vi gik i skole sammen de sidste tre år.

Også i nr. 5 boede der to familier. Nederst hr. Larsen, som var en gammel mand, der kørte på trehjulet cykel. Der boede også en gammel dame der, men jeg ved ikke hvad hun hed. Ovenpå boede Kaj og Sonja, som kom over og legede med alle os andre unger. Deres far var murer-svend, og moderen gjorde rent.

Nr. 6 hed BIRKELY, og der boede familien Petersen. Der var sønnerne Knud og Mogens, der var meget ældre end mig. Knud var i murer-lære. En vinterdag, hvor der var så meget sne, at det gik op over mine gummistøvler, bar Mogens mig i skole. Da han forlod skolen, kom han i lære som »kludestrammer«, dvs. møbelpolstrer.

I nr. 7 boede familien Eriksen. Deres to piger, Karin og Grete, var kun sjældent sammen med os andre. I det sidste hus, for enden af Odinsvej, boede postbud Etlar Hansen og hans kone Karen. Deres to piger, Marianne og Yvonne, kom heller ikke meget »på hjør-net«.

BALDETSVEJ

På Baldersvej var der bare tre huse. I det første boede fru vognmand Larsen med en datter og svigersøn, Tut og Mejer Frandsen, der havde et par småbørn, som jeg fik lov at køre tur med i barnevogn. I det

næste hus boede familien Møller. Han var proprietær, og de lejede usle værelser ud. Da jeg var 10-12 år, var de i Californien for at besøge et af deres børn. Da de kom hjem, fik vi nogle helt specielle slikpinde, som bestod af 10 slikkepinde, der sad i cellofan på en stang. Jeg var rævestolt over at have fået noget fra Amerika.

I det sidste hus boede Ejvind, som senere kom i murerlære, sammen med sin mor, fru Larsen. De havde lejere, der boede der i kortere eller længere tid, og der var stor udskiftning blandt lejerne.

KØBMANDEN

Købmandsforretningen i Thorsvang havde næsten alt, hvad vi skulle bruge. Der var tre trappetrin op til døren. Der blev åbnet ved 7-7.30-tiden, og det første, der kom, var frisk franskbrød fra bager Budde.

Indenfor til venstre var der en gammeldags kaffemølle. Kaffebønnerne blev hældt op i den blanke beholder, og så faldt den maledede kaffe ned i en skuffe under kaffemaskinen. Det kom op i en lille pose, der blev lukket på en ganske bestemt måde, efter at en af købmandsdamerne havde rystet indholdet sammen. Var det til min mor, skulle der også to pakker »Danmark« erstatningskaffe med. Jeg fik de samlede, der fulgte med i pakken.

Om vinteren blev der fyret op i butikken kakkellovn. Det var godt, hvis jeg skulle købe sirup. Den stod nemlig i en dunk ved ovnen, og så var det nemmere at hælde den ud. Jeg havde en skål med hjemmefra og bad måske om 250 gram.

Vi kunne også købe 50 gram spegepølse. Spegepølserne hang oppe bagved sammen med det røgede flæsk. Måske købte jeg 5 skiver. Det var nok til os - to voksne og tre børn. Flæsket blev skåret i terninger med en stor syltet asie og kartoffelvand til pandesauce. Vi kunne også købe leverpostej. Det stod på disken med et ovalt låg over, så fluerne ikke sad for meget i postejen.

Alle varer blev vejret af i poser, hvide eller brune. Til jul var det flotte poser med julemotiver, og så var det næsten sjovere at blive sendt til købmanden, selvom det altid skulle skrives til næste uge. Når næste uge kom, fik jeg måske 25 kr. til at betale regning med, men det var ikke altid nok, for regningen var måske på 40 kr. Så blev der altid sagt: »Kan du sige til din mor, at der manglede 15 kr.« Uh, jeg hadede det. Jeg lærte aldrig at vænne mig til det.

Foran disken hang der en lang glasdisk med lås på. Deri var fingerbøl, tråd, synåle, lynlåse og knapper. Knapperne var betrukket med hvidt lærred. Sådan nogle havde jeg til at få de lange strømper til at side fast, når jeg om vinteren havde livstykke på. Livstykke var en slags ekstra undertrøje, jeg havde på over

undertrøjen. Det havde alle piger. Der hang også sutsko i alle farver og størrelser med såler af dæk. På kanten af sålen var der kommet noget på til forstærkning, og stødte man denne kant mod det andet bens knyst gjorde det rigtig ondt, og det kunne begynde at bløde. Ellers var sutskoene gode nok.

Købmanden havde også foder til høns. Det stod i hjørnet. Jeg kunne som barn ikke forstå, at høns kunne få de skaller igennem halsen. Så forklarede min far, at det skulle høns have for at få skal om æggene.

Der var også petroleum, som de gik ind bagved og pumpede op fra en beholder, der hang på væggen. Mens købmanden var deroppe, var der nogle af drengene som godt turde stikke hånden ind i glasset med bolcher. Jeg stod bare og var bange for, at det blev opdaget. Ja, jeg var nok en rigtig bangebuks.

I SKOLE

Om dagen gik jeg i asylet i Skolegade. Jeg husker en episode, hvor min veninde Jette og jeg havde fået fat i en saks. Jeg klippede blomster ud af hendes kjole, og hun klippede håret af mig. Det blev vi ikke populære af hos vore mødre.

Jeg startede i Nyhuse Skole i august 1950. Mor ville have, at jeg skulle begynde den sommer, jeg var seks år, for året efter var der mange piger fra Thorsvang, der skulle be-

gynde, og mor havde den idé, at vi så ville slås, når vi gik til og fra skole. Hun vidste godt, at jeg var bange for tæsk.

Der var tre klasser: a, b og c. Jeg kom i c og fik Karen Bak som klasselærer, og vi fik klasseværelse nede i en af de tre barakker, så jeg kunne stadig se min gamle børnehave.

I første klasse skulle vi først møde klokken 12.00. Mor vaskede og strøg hos de fine, bl.a. min skolelærerinde og fru snedkermester Jensen i Løngangsgade, så når far gik arbejdsløs, gik jeg med ham i fagforeningen, for det var sjovere end at være alene hjemme. Han skulle hver dag møde til kontrol i Østergade i Dansk Arbejdsmands Forbund, ellers var der nul penge. Så kunne de finde på at sige: »Der er ikke noget til dig i dag, medmindre du giver en øl!« Men det ville min far ikke, det havde han slet ikke råd til.

Vejen til skolen var lang. Fra Frejasvej gik jeg forbi købmanden ned ad Thorsvang til Løngangsgade. Det første stykke ad Løngangsgade op til Pøleåen kaldte vi for »Langelinie«. Alle os fra Thorsvang syntes, at dér begyndte Løngangsgade. Længere oppe kom Grønnegade, hvor jeg skulle dreje til venstre, så forbi alderdomshjemmet til Skolegade, ad stien forbi min børnehave, og dér var skolen, kæmpestor, syntes jeg dengang.

Jeg fik dog hurtigt lært den vej, alle de andre børn gik. De gik ned

over mosen. Det var der, hvor Frejasvej sluttede, der var lavet to gangstier af os børn, en til venstre og en til højre for et buskads. Når det var efterår og vinter gik vi i pløje til langt op ad gummistøvlerne. Mosen sluttede, når vi nåede Engvej. Senere kom vejen til at hedde Kirkegårdsvej lige op til Frederiksværksgade, og det var en jordvej, til vi nåede Tietgensvej og Grønnegade. Så var det til højre op ad Skolegade, og så var jeg i skole. Så havde jeg sparet et stort stykke vej, selvom jeg var bange, når jeg skulle forbi TINUS, som var hunde- og skrot-handler, for hans hunde løb langs med stakittet, men de kunne heldigvis ikke komme ud til mig.

Mange år efter kom Kirkegårdsvej til at hedde Frejasvej, og vi fik

*Min mor og Kaj
foran købmands-
forretningen ca.
1955.*

nyt husnummer. Da vi flyttede ind, hed det Frejasvej 3. Da jeg flyttede derfra i 1963, var det blevet til nr. 52.

VINTER

Da jeg begyndte i skolen, fik jeg lov til at gå til folkedans og aften-gymnastik. Det betød så, at jeg skulle af sted om vinteren et par timer efter, jeg var kommet fra skole. Men fritids-interesserne betød alt for mig. Det kostede 5 kr. for hele vinteren for hver ting, jeg gik til, men der skulle også skiftesko til. Ingen måtte gå i gymnastiksalen på skolen i sit almindelige fodtøj. De skiftesko kunne det være et problem at få. Når far var arbejdsløs, var det svært at få penge til det, men så var jeg nogle gange heldig, fordi fru Hauge, som af og til hjalp med til dans, sagde, at jeg den næste dag skulle komme op i forretningen i Slotsgade. Så fik jeg nye spartasko. Åh, hvor jeg voksede. De var bedre end de hjemmesko, mor købte hos købmanden, som var med såler af dæk og havde stof i stedet for overlæder. Hvis det havde været snevejr, var der nogle, der kunne finde på at lave glidebaner i skolegården. Så løb de med spartaskoene på, så de kunne få en rigtig lang tur. Men nej, det skulle mine sko ikke bruges til, for jeg vidste godt, hvor svært det var at få nogle andre.

Skråningerne ved Lokalbanens jernbaneskiner var gode til slæde-

kørsel og til dem, der havde ski. Og inde på Trollesmindes mark var der store vandhuller, hvor det var godt at løbe på skøjter.

Om vinteren byggede drengene altid en stor sneborg lige på hjørnet af Baldersvej og skoven. Når vi piger blev sendt til købmanden, var der altid nogle større drenge, som gemte sig der og kun ventede på, at en, der var mindre, skulle have en masse snebolde i nakken. Og de slog så hårdt som sten.

Hvis sneen begyndte at fyge, så skyndte min far sig op til Hillerød Station, for de, der kom først, fik lov til at rense skiftesporerne og kunne så tjene en dagløn. Min far havde ikke så meget tøj, for det havde man ikke dengang. Så for at holde varmen havde han aviser på ryggen under sin undertrøje, og han vikledede aviser rundt om benene fra knæene og ned og trak strømperne ud over. Støvlerne blev købt i Magasin Madsens overskudslager i Slotsgade.

SOMMER

Vi havde kolonihave i Frederiksborghaverne. Vi havde have nr. 100, som var den eneste have uden hus eller redskabsskur. Det ville min far ikke have, fordi hver centimeter skulle udnyttes til dyrkning af frugt og grøntsager: kartofler, gulerødder, asier, agurker, porrer, rødbeder, samt jordbær, hindbær og ribs, som blev syltet til vinteren. Der var en græs-

plæne på 4 m², men vi måtte helst ikke sidde på den. Til gengæld fik far præmie næsten hvert år for sin have.

Om sommeren spillede jeg håndbold i HGI. Dengang foregik det oppe på Kirkegårdsvej, hvor der nu kun er omklædningshuset tilbage. Der var ikke meget plads til vores skiftetøj, som lå hulter til bulter, men vi fik da altid vores eget tøj med hjem.

Sådan var det også, når der var amtsgymnastikopvisning på Asminderød Kro. Der var vi altid så mange børn og voksne, så der lå tøj alle vegne. Det var hvert år noget, jeg så hen til. Vi tog toget til Fredensborg, og så havde jeg en madpakke med i en skotøjskasse, og måske lå der en 25-øre deri til en is. Skulle jeg til håndboldkamp med de andre piger, enten til Lille Sverige, Alsønderup eller Gadevang, var det på cykel, og jeg måtte låne min mors, for jeg fik først en cykel, da jeg blev konfirmeret i 1957.

Hjemme i Thorsvang skete der også meget. Bent, som boede over os, var god til at spille klaver og violin. Han fandt på, at vi børn skulle lave en sommerrevy. Vi brugte porten til huset Frejasvej I som øve- og omklædningsrum. Det var egentlig en garage, som vi altid brugte til samlingssted. Da det var godt indarbejdet og alt var klart, blev der sat plakater op, og der blev stillet stole og bænke op på Stines græsplæne på stykket ud

mod Frejasvej. Så kom vores forældre og beboerne fra hele Thorsvang og så på. Min bror Paul sang engang en sang, som blev meget populær. Jeg kan ikke huske, hvor mange gange vi havde sommerrevy, men da Bent flyttede hjemmefra, var det slut.

På sommeraftener blev der også spillet langbold. Der var nogle af fædrene, der kom og var med, og så var det rigtig sjovt. Nogle af mødrene kom og så på, og så var der chance for at være lidt længere ude, ellers var vi ude til gadelygten blev tændt.

Fordi vi var mindrebemidlede, var jeg hvert år i skoleferien 8 dage på kololoni i Store Havelse. Det var Sparekassen, som ejede huset. Et år var min lillebror med, fordi min mor havde været syg. Resten af ferien var jeg i Sønderjylland hos min mors familie. Jeg rejste på fribillet,

Til folkedans med Edith Hansen, iført mine dyrebare spartasko. Det er mig til højre.

som var betalt af kommunen, og når ferien var ved at være slut, blev jeg hentet af mor, som så kunne være sammen med sin familie.

Jeg blev konfirmeret i Slotskirken den 3. april 1957 af pastor Rørskou. Jeg blev klædt på af Hillerød Propforening. Vi fik en rekvisition til Hauge Sko og Zandersen Konfektion i Slotsgade. Jeg fik en rigtig pæn, blå andendagskjole, som jeg insisterede på at have på i kirken. Jeg ville ikke have en hvid kjole. Og jeg var så stædig, at det endte med, at min mor måtte ud og låne en, som hun forlangte, jeg tog på. Pengene til den hvide kjole blev i stedet brugt til en cottoncoat.

Vi var 20 til middagen, hvor vi fik flæskesteg og is. Jeg fik bl.a. smykker og en taske og 425 kr., som jeg brugte til hjælp til min første cykel, som var blå og med aluminiumsskærme og dynamolygte.

EFTER SKOLEN

Som skolepige tjente jeg lidt penge ved to gange om ugen at hjælpe til hos rullekonen fru Nielsen på Tietgensvej. Desuden passede jeg en dreng i Grønnegade og var også barnepige hos en familie på Arresvej.

Jeg gik ud af 3. frie mellem. Det svarer til 8. klasse. Min mor ville have, at jeg skulle lære rengøring, men det ville jeg ikke, så jeg kom i lære som Irmapiige i Birkerød. En dag om ugen gik jeg på købmandsskole i København, lige over for Nørreport Station. Jeg søgte om at få lov til at gå på Hillerød Handelsskole, men det var ikke godt nok for Irmis Børge Olsen, som sagde nej. »Mine elever skal have det bedste!« Jeg blev udlært i 1961, men har aldrig arbejdet, fordi jeg blev gift og fik børn. Ja, livet har kørt i ring. Først boede vi i Grønnegade 15, så flyttede vi til Thorsvang, hvor jeg flyttede fra, da jeg i 1962 blev gift med Erling. Vi flyttede så tilbage til Grønnegade, til nr. 11, hvor vi boede i mange år og fik vores børn, og nu er vi endt i Løngangsgade.

I min barndom og ungdom var der meget stor forskel på, om man kom fra Nyhuse eller Hillerød kommune, som var »finere«. Men selv om vi var arbejderbørn og var fattige og måtte gå i aflagt tøj, har både mine brødre og jeg fået en uddannelse og klaret os godt. Jeg er en rigtig Nyhuse-pige, og det er jeg stolt af!

RETTELSE

I artiklen »Minder fra kasernen«, 2006-3, s. 13, står der fejlagtigt, at læge J.E. Nørregaard døde i 2001. Han døde den 18. august 2005.

GENERALFORSAMLINGEN 2007

Lokalhistorisk Forenings ordinære generalforsamling blev afholdt tirsdag den 27. marts 2007, kl. 19.00 i Kedelhuset.

Formanden gennemgik årets aktiviteter og fremhævede, at ÅRETS HUS nu er kåret for 20. gang.

MEDLEMSBLADET, som udkommer 3 gange om året er det vigtigste bindeled til medlemmerne og samtidig et visitkort til at skaffe nye medlemmer, og vi har aldrig haft så mange medlemmer som nu, og tallet er jævnt stigende.

HILLERØD-KALENDEREN udkom for 19. gang og har stadig et stort publikum.

Af ARRANGEMENTER blev det til tre foredrag. Finn Jensen fortalte om sin bog »Ham fra Børnefabrikken« og senere fortalte Henrik Selsø Sørensen om »Postkortets historie i Danmark« med udgangspunkt i Hillerødpostkort. Tredie foredrag var med arkivleder Birthe Skovholm, som fortalte om kulsvirerne og deres tilknytning til Nordsjælland.

De to løserer tilknyttede registreringsgrupper er stadig aktive, og det er folk fra Hillerød Syd-gruppen, der står bag den nye Nørre Herlev-bog.

Formanden sluttede sin beretning med at takke foreningens sponsorer.

Beretningen lægges ud på foreningens hjemmeside: www.lfhk.dk.

Kasserer Inge Elsø fremlagde det reviderede regnskab for 2006, som blev godkendt. Foreningen har dags dato har 256 medlemmer.

Kontingentet forbliver uændret for 2007, 125 kr. og 75 kr. for pensionister og studerende.

Der var genvalg til Eva Holm-Nielsen. Mona Petersen og Ivar Berg-Sørensen blev nyvalgt, da Margrethe Krogh Sørensen og Erling Aaskilde ikke ønskede genvalg. Formanden takkede de to for deres arbejde for foreningen og overrakte dem gaver. Som en særlig påskønnelse havde bestyrelsen valgt at udnævne Margrethe Krogh Sørensen til æresmedlem. Der var genvalg til suppleant Aase Hansen, medens Peter Schmaltz-Jørgensen blev nyvalgt. Der var desuden genvalg af Tage Wiuff og Hans Henrik Egeblad Christoffersen til hhv. revisor og revisorsuppleant.

Efter generalforsamlingen holdt tidligere skovrider Lars Toksvig foredrag om Esrom Kanal.

Efterfølgende konstituerede bestyrelsen sig med Asger Berg som formand, Inge Elsø som næstformand og kasserer og Eva Holm-Nielsen som sekretær.

Af

*EVA HOLM-
NIELSEN*

BOGNYT

Af
ASGER BERG

FOLK OG MINDER FRA NORDSJÆLLAND, 61. årgang, 2006. Nordisk Forlag, Helsingør. 48 sider. 120 kr.

Det er igen Lars Bjørn Madsen, der står bag redaktionen af det hæderkronede skrift, som i gamle dag hed JUL I NORDSJÆLLAND, og som stadig udkommer op til jul. Julestemning er der også på hæftets omslag og i genoptrykket af Anders Uhrskovs »Jul på Jens Nielsens gård i Vejby«, en beretning fra 1918. To andre artikler er ligeledes genoptryk af gamle og måske i dag til dels glemte beretninger, og selv om vi måske hellere læser nye og velskrevne artikler, må man indrømme, at Christian Molbechs Ungdomsvandring og Joachim Junges Den nordsiellandske Landalmues Character fortjener aldrig at blive glemt. Så tak for påmindelsen.

Fra Hillerøds omegn har Ole Blåkilde skrevet artiklen »Udtørringen af Arresø«, som er baseret på et sjældent lille skrift fra 1901. Historien om fundet af planen, blandt slægtspapirer på gården Lykkesholm i Nejede, er spændende i sig selv. Men det er også interessant at se, hvordan man for 100 år siden arbejdede på at skaffe ny landbrugsjord ved at tørlægge søen, hvad der som bekendt ikke blev til noget. Ole Blåkilde sætter historien i perspektiv ved at kva-

lificere begrebet om »den oprindelige Arresø« og ved at sammenholde nutidens rekreative natursyn med fortidens nyttetankegang.

Hatten af for endnu en velredigeret og smukt illustreret årgang. Det er næppe en guldgrube for forlaget, men hvor er det godt, at der bliver holdt liv i FOLK OG MINDER FRA NORDSJÆLLAND.

GAMLE DAGE I NØRRE HERLEV, red. Birthe Nordentoft Feilberg. Udgivet af Brødeskov Borgerforening, 2006. 198 sider, 150 kr.

Dette er en bog i vores fine gamle lokalhistoriske tradition, som P. Petersen kaldte »Gamle folk fortæller«, eller, med Anders Uhrskovs ord, »Kultur og folkeminder«. I forordet fortæller Birthe Feilberg om baggrunden, at hun som tilflytter til Nr. Herlev i 1961 fik stor interesse for landsbyen og via båndoptagelser fastholdt de gamles beretninger om familierne og deres liv. Det er udskrifter af de samtaler samt et par tidligere nedskrevne beretninger, der er bogens grundlag. Ledsaget af bykort, topografiske billeder og familiefotos får vi et billede af, hvem der boede i de små huse i 1900-tallet, og hvordan deres liv formede sig i Bygaden, Stræ-

det og Krogen, på Kirkepladsen, Herlevgårdsvej og Lyngevej. En opsamlende vejviser og et navnerogister gør bogen ekstra værdifuld for de læsere, der vil vende tilbage. Birthe Feilberg, der i sit for-ord takker medlemmer af Lokalhistorisk Forenings arbejdsgruppe »Hillerød Syd«, skal selv have stor tak for arbejdet. Hun tager de nødvendige forbehold, der må tages, over for mundtligt stof. Man kan også altid diskutere, i hvor høj grad båndudskrifter og håndskrevne beretninger skal redigeres af læserhensyn, men her er stort set holdt en rimelig balance.

DANMARKS TINGHUSE, red. Peter Garde m.fl. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2006. 260 sider, 400 kr.

Det smukt illustrerede bogværk markerede retsreformen pr. 1. januar 2007, der betød sammenlægning af 82 retskredse til 24, og dermed nedlæggelse af en lang række tinghuse og dommerkontorer, heriblandt mange historisk interessante og markante bygninger. I bogens første del gives nogle historiske rids af udviklingen fra tingsted til tinghus og af retskredsinddelingen. I de næste to dele gennemgås Danmarks 82 tinghuse, hvoraf 26 får en lidt grundigere behandling, herunder Hillerøds retsbygning på Torvet, der nu skal rømmes. Man kan glæde sig over et par fine nye fotografier af Vilhelm Holcks bygning fra 1888, og husets

historie bliver genfortalt på grundlag af Mette Bligaards jubilæumsskrift fra 1988. En misforståelse er det dog, når dommer Garde skriver, at det var i 1938, at Hillerød Kommune rykkede sit rådhus ud i Frede-riksværksgade. Det skete i forbindelse med kommunesammenlægningen i 1966, da Hillerød blev sammenlagt med Frederiksborg Slotssogns Kommune. Efter statsovertagelsen af det gamle rådhus i 1938 havde Hillerød Kommunes hovedsæde været Administrationsbygningen på Torvet, ved hjørnet af Helsingørsgade.

Godfred Hartmann, NORDSJÆLLANDSMINDER. Forlaget »Esrum Sø« ved Niels Richter-Friis, 2007. 180 sider, 199 kr.

Med den samlede udgivelse af Godfred Hartmanns 23 artikler til årsskriftet FOLK OG MINDER FRA NORDSJÆLLAND har Niels Richter-Friis leveret en perle af et bogværk. Der er kælet for stoffet, for billedudvalget, som Richter-Friis også selv har præget som fotograf, for udstyret og for papiret, som kun en gammel ven af forfatteren og en kender af bogtrykkerkunsten og en elsker af Nordsjælland ville kunne gøre det. Og Godfred Hartmann (1913-2001) har fortjent denne mindeudgivelse. Han var uforlignelig som historisk-topografisk forfatter, vidende og charmerende, en nostalgiker og æstetiker, altid velskrivende. Skarp kunne hans pen være, som når han

spidder det skamløst grimme pølseslot på Torvet i Hillerød, men lige så kærligt og indsigtfuldt skriver han om de steder og

personer, som rørte ham. Den smukke publikation er blevet rørende billig i kraft af fondstilskud fra forskellig side.

HVEM, HVAD, HVOR?

Nedenstående billede er taget af Carl Rathsach. Skulle der blandt læserne være nogle, der kan komme med oplysninger om billedet, bedes man henvende sig til bladets redaktør på tlf. 4826 4689 eller sende en mail til emhn@ofir.dk

HUSK AT BETALE KONTINGENT. GIROKORT ER UDSENDT!